

KAZIMIERZ STĘPCZAK 1936–2013 – OBITUARY

Professor dr hab. Kazimierz Stępczak passed away on May 24th, 2013, after a grave illness, at the age of 77. He was a naturalist, an outstanding and renowned malacologist, for a long time head of the Department of General Zoology, and – since his retirement – Professor Emeritus at the Faculty of Biology, Adam Mickiewicz University in Poznań. He was buried at the parish cemetery in Skórzewo, on May 29th, 2013.

Kazimierz Stępczak was born on the 14th of March 1936, in Zaborówiec, commune Brenno. During World War II, with his parents and his sister Maria, he lived in Tomaszów Mazowiecki (in German-occupied Poland), where the whole family had been displaced by the Nazis. In 1949 with his parents he moved to Wschowa, where in 1950 he finished primary school. In the same year he started the secondary school in that town. Already then he was interested in natural sciences, and under the patronate of Prof. Bolesław Augustowski he conducted the School Biological Club and the Photographic Section of which he was the founder. He passed his school leaving exam in 1954 and in the same year he started his studies at the Faculty of Biology and Earth Sciences, Poznań University (at present Adam Mickiewicz University). He graduated in 1959, obtaining master's degree in biology within zoology, based on the thesis on the spider fauna in the shore zone of Lake Ślawskie.

Immediately after graduating from the university, Kazimierz Stępczak worked as a biology teacher, first in a primary school, then in a secondary school in Poznań. In that period he published one scientific paper and several natural history articles on Ziemia Wschowska [Wschowa Land]. At that time he married Gabriela Maćkowska – also a biology M. Sc., specialising in botany. They had three children: son Wawrzyniec (1963) – now medicine doctor in the USA, and two daughters, Agnieszka (1966) – now M. Sc. in medical analytics, and Paulina (1970) – M. A., musician (violin).

In 1963 Kazimierz Stępczak was employed at the Department of Nature Conservation, and a few years



later at the Department of General Zoology, Adam Mickiewicz University in Poznań, initially as assistant, then senior assistant. In 1969 he submitted to the Faculty Board his doctoral thesis “Zmienność świdrzyka żeberkowanego *Iphigena latestriata* (A. Schmidt, 1857) (Clausiliidae, Gastropoda)” [Variation of *Iphigena latestriata* (A. Schmidt, 1857) (Clausiliidae, Gastropoda)], prepared under supervision of an outstanding malacologist and biogeographer, Prof. dr hab. Jarosław Urbański. Based on this thesis he obtained the degree of doctor of natural sciences and the position of assistant professor. For his doctoral thesis he got the Minister's individual award.

In 1975 Kazimierz Stępczak habilitated, obtaining the degree of docent, based on the thesis

“Występowanie, zasoby, uzyskiwanie i ochrona ślimaka winniczka (*Helix pomatia* L.) w Polsce” [The occurrence, resources, exploitation and conservation of the Roman snail (*Helix pomatia* L.) in Poland] for which he was awarded individual prize by the Minister of Education. The habilitation thesis was the first of a series of papers devoted to the Roman snail. Kazimierz Stępczak presented his results at the IX International Malacological Congress in Edinburgh (1986), where Italian publishers proposed to publish his work in Italy. The resulting paper, “Effects of exploitation of natural populations of *Helix pomatia* L.”, was published in two languages: English and Italian, and brought his author the “International Award of the Associazione Nazionale Elicicoltori” of the first degree which in Italy is awarded every two years.

In 1987 Professor Kazimierz Stępczak became head of the Department of General Zoology and remained in charge of the Department till 2006. In 1996 he was nominated professor by the President of the Republic of Poland. At the beginning of 2001, he got a position of ordinary professor on the strength of the decision of the Minister of National Education. At the same time the Rector of Adam Mickiewicz University entrusted him with the position of head of the newly established Department of Biology and Natural History Teaching.

Kazimierz Stępczak’s scientific interests and scientific production were extensive and included the following disciplines:

1. Zoology: faunistics and systematics,
2. Animal ecology and biology,
3. Nature conservation and environment protection,
4. Biology teaching methods,
5. Popularising natural history and biological knowledge.

The impressive list of Kazimierz Stępczak’s publications includes almost 150 items. It is impossible to discuss them all in detail, but at least some are worth mentioning. For example, he provided an extensive documentation for establishing the Pszczewski Landscape Park and the Drawieński National Park. In both cases prof. K. Stępczak supervised the work of the teams of zoologists who studied the fauna of those parks. His long-term studies on the Roman snail are among the most important, especially from the point of view of ecology and nature conservation. His assessment of the Roman snail resources in Poland, its exploitation and ways of protection, published in 1976, is especially significant. The present principles and standards of the Roman snail harvesting are a result of those long term studies.

The biology and natural history teaching in its broad sense was a separate branch of prof. K. Stępczak’s studies and publications. His books, school handbooks, teaching programmes and teachers’ guides are especially important. He was author of

a few scientific-didactic handbooks and guides (some co-authored by his wife), six primary school handbooks and the handbook “Ochrona i kształtowanie środowiska” [Environment protection and management] for secondary schools. At least one generation of contemporary biologists was brought up with these handbooks.

Within popularisation of science prof. K. Stępczak is known as a lecturer visiting schools, cultural centres, societies and organisations. During over 20 years he ran a series of short natural history lectures for the Poznań TV. Also, many of his publications have a popular character.

Kazimierz Stępczak was an excellent teacher. At his University he had lectures in “Nature and environment protection” and “Biology and natural history teaching” for regular and extramural students. Professor Stępczak supervised eight doctoral theses, more than 150 master’s theses and numerous bachelor’s theses. Twice he was deputy dean of the Faculty of Biology UAM and was member of numerous councils and committees at the University. Among his numerous duties the following should be mentioned:

- Member of the Programme Committee of the Ministry of Education at the end of the 1970s and the beginning of the 1980s,
- Member of the Voivodeship Commission for Nature Conservation in Zielona Góra and Poznań,
- Member of the Scientific Board of the Drawieński National Park since its establishment,
- Member of the Scientific Board of the Wielkopolski National Park,
- Since 1986 plenipotentiary of the Board of Biology Faculty of UAM and one of the leading Wielkopolska activists against construction of nuclear power plant in Klempicz and development of nuclear power engineering in Poland,
- From the moment of establishment of the Biological Olympics he was member and later also President of its District Committee in Poznań, and President of Examination Commission of the Committee,
- Member of the ecological section on the part of Solidarity during the “Round Table” negotiations,
- Member of the Ecological Council with President Lech Wałęsa,
- Since 1998 co-worker and member of the Voivodeship Examination Commission “Nowa Matura” [New Maturity Exam] in Poznań,
- Scientific and didactic reviewer of the Ministry of National Education and Sport,
- Member of the local Ethical Commission for Experiments on Animals of the State Committee for Scientific Research.

His work and activities earned him an array of prizes, and regional as well as and state awards. The most important were: Golden Honorary Award of the



Nature Protection League (twice, in 1978 and 1988), Golden Cross of Merit (1980), Medal of the National Education Commission (1982), Commemorative Medal of the Pedagogical Publishers for special merit within development of Polish course books for biology teaching in primary and secondary schools (1985), Knight's Cross of the Order Polonia Restituta (2000).

Prof. Stępczak was an active member of Division III of The Poznań Society for the Advancement of the Arts and Sciences (PTPN).

Professor Kazimierz Stępczak was a very kind and friendly man, with a great sense of humour. He pursued many extra-professional interests: among others photography, travel and DIY activities. Our nicest memories include private talks with the Professor,

long hours spent on interesting and enriching discussions in a friendly atmosphere. We always looked forward to them. We will miss the Professor, his great knowledge, wisdom, cheerfulness and smile.

Saying our last goodbye to Prof. Kazimierz Stępczak at the cemetery in Skórczewo we paid tribute to a scientist, an indefatigable propagator of the idea of nature conservation, a colleague – and a man who became permanently engraved in the history of the Faculty of Biology, Adam Mickiewicz University in Poznań.

Peace to his memory.

Head and Staff
Department of General Zoology
Adam Mickiewicz University in Poznań

PROFESSOR KAZIMIERZ STĘPCZAK – LIST OF PUBLICATIONS

1960

STĘPCZAK K. Interesująca odmiana lipy szerokolistnej (*Tilia platyphyllos*) we Wschowie. *Przr. Pol. Zach.* 3: 146–148.

1961

STĘPCZAK K. Kolonia czapli siwej (*Ardea cinerea* L.) w nadleśnictwie Włoszakowice (woj. poznańskie). *Przr. Pol. Zach.* 3: 287–289.

1962

STĘPCZAK K. Pająki z rodziny Lycosidae, Pisauridae i Zoridae w pasie przybrzeżnym Jeziora Ślawskiego. *Bad. fizjogr. Pol. Zach.* 10: 7–36.

STĘPCZAK K. Z przyrody Jeziora Ślawskiego i okolicy. *Przr. Pol. Zach.* 4: 117–124.

STĘPCZAK K. Nowe stanowisko pająka tygryzka paskowanego (*Argiope bruennichi* Scop.). *Przr. Pol. Zach.* 4: 153–154.

1965

STĘPCZAK K. Z przyrody okolic Drezdenka (pow. Strzelce Krajeńskie). *Przr. Pol. Zach.* 6: 45–54.

1966

STĘPCZAK K. Mięczaki studzienki osadnikowej przemysłowego ujęcia wody z Warty w Poznaniu. *Przegl. Zool.* 10: 298–301.

STĘPCZAK K. Wycinanie dębów w Miliczu (Drzewa i my). *Przr. Pol. Zach.* 7: 88–90.

1967

STĘPCZAK K. Przegląd wydawnictw dotyczących Polski Zachodniej. *Przr. Pol. Zach.* 8: 123–124, 126–127.

1970

STĘPCZAK K. Zmienność świrdrzyka żeberkowanego *Iphigena latestriata* (A. Schmidt, 1857) (Clausiliidae, Gastropoda). *Pr. Kom. Biol. PTPN* 33: 1–95.

1971

STĘPCZAK K. Metody i formy współczesnego działania na rzecz ochrony przyrody w zakresie dydaktyki i wychowania. *Biuletyn Zarządu Głównego Ligi Ochrony Przyrody, Warszawa* 7/8: 36–39.

STĘPCZAK K. Przegląd wydawnictw dotyczących Polski Zachodniej. *Przr. Pol. Zach.* 9: 137–140.

1972

STĘPCZAK K. Metody i formy masowej informacji oraz społecznej ochrony przyrody. Symposium, Ist National Festival of Films “Człowiek i jego środowisko”, Katowice: 53–70.

STĘPCZAK K. Badania rozmieszczenia, zasobów, eksploatacji i ochrony ślimaka winniczka w Polsce. Xth Congress of Polish Zoological Society, Wrocław: 61.

1974

STĘPCZAK K., MUSIAŁ J. Ankieta w sprawie programów i planów studiów. *Neodidagmata* 5: 149–155.

STĘPCZAK K., BOGUCKI Z. Atlas zoologiczny Europy. *Przegl. Zool.* 18: 92–101.

1975

STĘPCZAK K. The life-cycle of the wolf spider *Pardosa lugubris* (Walck.) (Lycosidae, Aranei) based on seasonal variations of its abundance. *Bull. Soc. Amis Sci. Lett. Série D*, 15: 113–122.

STĘPCZAK K. Cykl życiowy pająka *Pardosa lugubris* (Walck.) (Lycosidae, Aranei). XIth Congress of Polish Zoological Society, Białystok: 165–166.

STĘPCZAK K. Ochrona zasobów ślimaka winniczka (*Helix pomatia* L.) w Polsce. XIth Congress of Polish Zoological Society, Białystok: 166–167.

STĘPCZAK K. Metodyczne aspekty i przebieg ćwiczeń studenckich na uniwersyteckich studiach biologicznych. *Metodyka ćwiczeń na studiach uniwersyteckich.*

- kich. Wydawnictwo Naukowe UAM, Ser. Psychologia, Pedagogikar 35: 209–220.
- STĘPCZAK K.** Owocujący bluszcz (*Hedera helix* L.) we Wschowie. *Chrońmy Przyr. Ojcz.* 6: 62–63.
- 1976**
- STĘPCZAK K.** Występowanie, zasoby, uzyskiwanie i ochrona ślimaka winniczka (*Helix pomatia* L.) w Polsce. Wydawnictwo Naukowe UAM, Seria Zoologia, 3: 1–76.
- STĘPCZAK K.** Głosy w dyskusji nad projektem programu biologii z higieną 10-letniej szkoły średniej. *Biologia w Szkole* 29: 17–19.
- 1977**
- STĘPCZAK K.** Pająki z nadrodziny Lycosoidea (Aranei) rezerwatu “Dębina” pod Wągrowcem. *Bad. fizjogr. Pol. Zach. Ser. C Zool.* 30: 121–133.
- STĘPCZAK K., BOGUCKI Z.** Rezerwat “Dębina” pod Wągrowcem (Rys fizjograficzny terenu zespołowych badań zoologicznych). *Bad. fizjogr. Pol. Zach. Ser. C Zool.* 30: 117–120.
- STĘPCZAK K.** Ekologia u podstaw ochrony środowiska. *Przyroda Polska* 7/8: 8–9.
- 1978**
- STĘPCZAK K.** *Biologia 4.* Podręcznik dla klasy czwartej szkoły podstawowej (handbook). WSiP, Warszawa (reissued: 1981 (revised), 1982, 1983, 1984, 1987 (revised), 1989, 1990, 1991, 1992, 1993).
- 1979**
- STĘPCZAK K., STĘPCZAK G.** *Nauczanie biologii w kl. 4* (thematic and methodical handbook). WSiP, Warszawa.
- STĘPCZAK K.** Kontynuacja zespołowych badań ślimaka winniczka (*Helix pomatia* L.) prowadzonych w porozumieniu ze Zjednoczeniem Produkcji Leśnej “LAS”. XIIth Congress of Polish Zoological Society, Poznań: 158–159.
- 1980**
- STĘPCZAK K.** Wyniki ankiety dotyczącej oceny i przydatności biologicznych książek dla ucznia i nauczyciela w klasie IV powszechnej szkoły średniej. In: *Książka Szkolna*. WSiP, Warszawa, pp. 52–68.
- STĘPCZAK K., PILARSKI W.** Zagadnienia wychowania seksualnego młodzieży. *Biologia w Szkole* 1 (33): 51–53.
- STĘPCZAK K., KORALEWSKA E.** Wdrażanie programu biologii powszechnej szkoły średniej w klasie IV. In: *Problemy metodologiczne eksperymentalnych badań programowych*. Biblioteka IPS. WSiP, Warszawa, pp. 95–97.
- 1981**
- STĘPCZAK K.** Badania mięczaków (Mollusca) województwa gorzowskiego. In: *Zasoby przyrody województwa gorzowskiego*. Ośrodek Badań i Konsultacji TWWP, Gorzów Wlkp., pp. 153–156.
- STĘPCZAK K.** Nowe podręczniki dla klas czwartych: *Biologia*. In: *Książka Szkolna*. WSiP, Warszawa, pp. 24–28.
- 1982**
- STĘPCZAK K., STĘPCZAK G.** *Nauczanie biologii w kl. 4* (thematic and methodical handbook). WSiP, Warszawa.
- STĘPCZAK K., STĘPCZAK G.** *Nauczanie biologii w klasie 8* (handbook). WSiP, Warszawa.
- STĘPCZAK K.** *Biologia*. Podręcznik dla klasy ósmej szkoły podstawowej (handbook). WSiP, Warszawa (reissued: 1987, 1989, 1991, 1993, 1994).
- STĘPCZAK K., BOGUCKI Z.** Jarosław Urbański 1909–1981 (Kronika żałobna). *Chrońmy Przyr. Ojcz.* 38: 37–40
- 1983**
- STĘPCZAK K., URBAŃSKI J., MUSIAŁ J.** Stan i perspektywy badań ślimaka winniczka (*Helix pomatia* L.) w Polsce. In: **STĘPCZAK K., BOGUCKI Z.** (eds). *Ślimak winniczek (H. pomatia L.) biologia, morfologia muszli, problemy przechowalnictwa i transportu w punktach skupu i bazach eksportowych*. *Prace Kom. Biol. PTPN* 66: 5–12.
- STĘPCZAK K., ŁAWNICZAK H., WIELAND A.** Dobowa i sezonowa aktywność ślimaków winniczków (*Helix pomatia* L.). In: **STĘPCZAK K., BOGUCKI Z.** (eds). *Ślimak winniczek (H. pomatia L.) biologia, morfologia muszli, problemy przechowalnictwa i transportu w punktach skupu i bazach eksportowych*. *Prace Kom. Biol. PTPN* 66: 13–35.
- STĘPCZAK K.** Cechy mierzalne muszli ślimaka winniczka (*Helix pomatia* L.) i ich zmienność na obszarze Polski. In: **STĘPCZAK K., BOGUCKI Z.** (eds). *Ślimak winniczek (H. pomatia L.) biologia, morfologia muszli, problemy przechowalnictwa i transportu w punktach skupu i bazach eksportowych*. *Prace Kom. Biol. PTPN* 66: 37–51.
- STĘPCZAK K., KORALEWSKA-BATURA E.** Organizacja skupu winniczków oraz problemy ich przechowalnictwa i transportu w punktach skupu i bazach eksportowych. In: **STĘPCZAK K., BOGUCKI Z.** (eds). *Ślimak winniczek (H. pomatia L.) biologia, morfologia muszli, problemy przechowalnictwa i transportu w punktach skupu i bazach eksportowych*. *Prace Kom. Biol. PTPN* 66: 85–94.
- STĘPCZAK K., SOPALAK D.** Ślimak winniczek (*Helix pomatia* L.) w województwie gorzowskim. *Studia i materiały. Nauki przyrodnicze*, 2, 1. Gorzowski Ośrodek Badań i Ekspertyz Naukowych, Gorzów Wlkp., pp. 95–108.
- 1984**
- STĘPCZAK K.** Z dyskusji nad podręcznikiem dla klasy IV (II. Autor podręcznika). *Biologia w Szkole* 1(37): 60–62.
- STĘPCZAK K., DZIECIĄTKOWSKA R.** Wykorzystanie ogrodów zoologicznych w nauczaniu biologii. Główne kierunki i sposoby przygotowania nauczycieli do organizowania zajęć terenowych. Vth National Seminar of Teaching of Biology, part 1, Katowice: 127–138.
- STĘPCZAK K.** Tendencje zmian w treściach i programach kształcenia na uniwersyteckich studiach biologicznych. In: *Tendencje zmian programowych w szkołach wyższych*. Instytut Polityki Naukowej, Postępu Technicznego i Szkolnictwa Wyższego. WOSL, Warszawa–Dęblin, pp. 161–170.
- STĘPCZAK K., MUSIAŁ J.** *Hildenbrandtia rivularis* (Liemb.) I. Ag. na terenie Pszczewskiego Parku Krajobrazowego w



województwie gorzowskim. *Bad. fizjogr. Pol. Zach. Ser. B Bot.* 35: 167–168.

1985

STĘPCZAK K., STĘPCZAK G. *Nauczanie biologii w klasie 8 (thematic and methodical handbook)*. WSiP, Warszawa.

STĘPCZAK K., WŁOSIK-BIEŃCZAK E., PASCHKE U. Skuteczność dydaktyczna szkolnych wycieczek biologicznych. Główne kierunki i sposoby przygotowania nauczycieli do organizowania zajęć terenowych. *Vth National Seminar of Teaching of Biology, part 2*, Katowice: 14–19.

1986

STĘPCZAK K., WŁOSIK-BIEŃCZAK E. Wstępne badania mięczaków (Mollusca) projektowanego Drawieńskiego Parku Narodowego. *Gorzowskie Tow. Naukowe, Gorzów Wlkp.*, pp. 173–186.

STĘPCZAK K. Ssaki (Mammalia) projektowanego Drawieńskiego Parku Narodowego. *Gorzowskie Tow. Naukowe, Gorzów Wlkp.*, pp. 219–223.

STĘPCZAK K., AGAPOW L., KUJAWA H. Synteza dokumentacji podstawowej projektowanego Drawieńskiego Parku Narodowego. *Gorzowski Ośrodek Badań i Ekspertyz Naukowych, Gorzów Wlkp.*

STĘPCZAK K. List w sprawie Nietoperka. *Ziemia Gorzowska, Gorzów Wlkp.* 30: 1, 11.

STĘPCZAK K. Commercial gathering and protection of *Helix pomatia* L. in Poland. *Ninth International Malacological Congress, Unitas Malacologica, National Museums of Scotland, Edinburgh*: 86.

STĘPCZAK K. Exploitation of natural populations of *Helix pomatia* L. *Ninth International Malacological Congress, Unitas Malacologica, National Museums of Scotland, Edinburgh*: 86.

STĘPCZAK K., STĘPCZAK G. Z doświadczeń i prac nad podręcznikiem biologii dla klasy IV. In: *Teoretyczne i praktyczne aspekty metodologii badań podręczników szkolnych*. Inst. Kszt. Nauczycieli im. Wł. Spasowskiego w Warszawie – Oddział Doskonalenia Nauczycieli w Koszalinie, Koszalin, pp. 257–262.

1987

STĘPCZAK K., STĘPCZAK G. Kształtowanie umiejętności wykonywania rysunku biologicznego przez nauczyciela i ucznia. In: *Kształcenie i doskonalenie umiejętności biologicznych przez nauczyciela i ucznia*. Inst. Kszt. Nauczycieli im. Wł. Spasowskiego – Oddział Doskonalenia Nauczycieli w Krakowie, Kraków, pp. 43–46.

STĘPCZAK K. Stefan Kornobis “Akwarium w mieszkaniu”. *Poznań 1986*. Wydawnictwo Poznańskie, ss. 128, ryc. 113. *Biologia w Szkole* 1: 62–63.

STĘPCZAK K. Elektrownia atomowa w Wielkopolsce. In: *Problemy Ochrony Środowiska Naturalnego. I. Ośrodek Badań i Kontroli Środowiska*, Poznań, pp. 11–17.

STĘPCZAK K. *Ochrona i kształtowanie środowiska (handbook)*. WSiP, Warszawa (reissued: 1994).

STĘPCZAK K. O eksporcie ślimaka winniczka. *Przyroda Polska*. 9: 27.

STĘPCZAK K. Zagrożenie struktur ekologicznych Wielkopolski. *Przegl. Wielkopolski, Poznań* 1: 26–28.

1988

STĘPCZAK K. Correlation between measurable features of *Helix pomatia* L. (Gastropoda), useful in the investigation of the snail. *Bull. Soc. Amis Sci. Lett. Ser. D*, 26: 115–124.

STĘPCZAK K., WŁOSIK-BIEŃCZAK E. Skład gatunkowy i ilościowy zespołu mięczaków (Mollusca) Noteci koło Drezdenka (woj. gorzowskie). *Bad. fizjogr. Pol. Zach. Ser. C Zool.* 37: 71–81.

STĘPCZAK K. Zwyczajna wizja przyszłości Wielkopolski. *Przegl. Wielkopolski, Poznań* 2: 8–10.

STĘPCZAK K. Odpowiedź na uwagi p. Witolda Polskiego. *Biologia w Szkole* 2: 123–127.

1989

STĘPCZAK K. Ekolodzy wobec elektrowni jądrowych. *Głos Gorzowski II, Gorzów Wlkp.* 2(6): 1, 4–5.

STĘPCZAK K. Co to jest ekologia? *Serwis Informacyjny KZ NSZZ Solidarność UAM*. 5: 1–2.

STĘPCZAK K. Koncepcja ekorozwoju. *Serwis Informacyjny KZ NSZZ Solidarność UAM*. 5: 4–5.

1990

STĘPCZAK K. Etyka ochrony środowiska – ekologiczne wychowanie młodzieży. In: *Prawne aspekty ochrony środowiska w Polsce*. Ośrodek Postępu Organizacyjnego, Zarządzie Oddziału Towarzystwa Naukowego Organizacji i Kierowania w Zielonej Górze – Stowarzyszenie Wyższej Użyteczności, Zielona Góra, pp. 99–117.

STĘPCZAK K. Sylwetki działaczy ochrony przyrody (Jarosław Urbański 1909–1981). In: *Kronika Wielkopolski*. PWN, Warszawa–Poznań, pp. 152–157.

STĘPCZAK K. *Podręcznik biologii w opinii nauczycieli*. Sprawność podręcznika szkolnego w teorii i praktyce. *Session of Department of Teacher Training Centre in Koszalin, Koszalin*: 61–64.

1991

STĘPCZAK K. Wstęp. In: *CICHY D. (ed.). Dydaktyka biologii w szkole podstawowej (handbook)*. WSiP, Warszawa, pp. 5–6.

STĘPCZAK K. Klasa 4. In: *CICHY D. (ed.). Dydaktyka biologii w szkole podstawowej (handbook)*. WSiP, Warszawa, pp. 113–137.

STĘPCZAK K. Wpływ eksploatacji handlowej na populacje ślimaka winniczka *Helix pomatia* L. *XVth Congress of Polish Zoological Society, Gdańsk–Gdynia*: 78.

STĘPCZAK K. Z żałobnej karty: Doc. dr hab. Jadwiga Kaczmarek (1923–1991). *Informator UAM – 28 czerwiec 1991*: 1–2.

STĘPCZAK K. Doc. dr hab. Jadwiga Kaczmarek (1923–1991). *Przegl. Zool.* 35: 21–24.

1992

STĘPCZAK K. *Katastrofa w Czarnobylu a Polska*. Raport (praca zbiorowa). Gdańskie Tow. Naukowe, Gdańsk.

- STĘPCZAK K.** Effects of exploitation of natural populations of *Helix pomatia* L. In: Snail farming research vol. IV. Associazione Nazionale Elicicoltori, Cherasco (CN), Italy, pp. 53–71.
- STĘPCZAK K.** Zasady i formy edukacji ekologicznej. Jak uczyć myślenia i działania ekologicznego w rolnictwie. Seminar of COOiPwR, Brwinów: 44–48.
- STĘPCZAK K.** Uwagi o ideach ekologii w świadomości społecznej. Idee ekologii w świadomości społecznej. Idee Ekologiczne, Ser. Szkice 1: 79–81.
- 1993**
- STĘPCZAK K.** Pająki z nadrodziny Lycosoidae (Aranei) wybranych siedlisk łąkowych w Wielkopolsce. Bad. fizjogr. Pol. Zach. Ser. C Zool. 40: 23–37.
- STĘPCZAK K.** Projekt siatki godzin w szkole podstawowej. IInd National Conference “Ochrona środowiska w nauczaniu i wychowaniu”, Lublin: 205–206.
- 1994**
- STĘPCZAK K.** Rola parków narodowych i innych obiektów chronionych w realizacji głównych założeń polityki ekologicznej. Morena, Prace Wielkopolskiego Parku Narodowego 2: 13–17.
- STĘPCZAK K.** Biologia 4. Podręcznik dla szkoły podstawowej (handbook). WSiP, Warszawa.
- STĘPCZAK K., STĘPCZAK G.** Biologia 4 – Zeszyt ćwiczeń (workbook). WSiP, Warszawa.
- STĘPCZAK K., URBAŃSKI P.** Założenia i kierunki realizacji gminnych programów ochrony środowiska. Biuletyn Informacyjny Sejmiku Samorządowego Woj. Poznańskiego. Styczeń–Marzec: 15–17.
- 1995**
- STĘPCZAK K.** Przewodnik do nauczania biologii w szkołach podstawowych (didactic guide). WSiP, Warszawa.
- STĘPCZAK K.** Środowisko mieszkalne człowieka. In: KARCKI J., GZELL S. (ed.). Zdrowy dom. Centrum Organizacji i Ekonomiki Ochrony Zdrowia, Warszawa, pp. 27–31.
- STĘPCZAK K.** Biologia 5. Podręcznik dla szkoły podstawowej (handbook). WSiP, Warszawa.
- STĘPCZAK K., STĘPCZAK G.** Biologia 5. Zeszyt ćwiczeń (textbook). WSiP, Warszawa.
- STĘPCZAK K.** Edukacja ogólnoprzyrodnicza, środowiskowa i ekologiczna w woj. poznańskim do roku 2010. Biuletyn Informacyjny Sejmiku Samorządowego Woj. Poznańskiego, Poznań 9: 39–40.
- 1996**
- STĘPCZAK K.** Znaczenie wycieczek i rajdów turystycznych dla efektywności dydaktyki w zakresie przedmiotów przyrodniczych. Rola turystyki w edukacji przyrodniczej społeczeństwa. IInd National Conference “Ochrona przyrody a turystyka”. Akademia Wychowania Fizycznego im. Eugeniusza Piaseckiego, Poznań: 1.
- STĘPCZAK K., LEŚNIEWSKA M.** Biologia 6. Podręcznik dla szkoły podstawowej (handbook). WSiP, Warszawa.
- STĘPCZAK K., STĘPCZAK G.** Biologia 6 – Zeszyt ćwiczeń (textbook). WSiP, Warszawa.
- 1997**
- STĘPCZAK K.** (ed.) Biologia z higieną i ochroną przyrody (klasy IV–VIII). Program nauczania dla szkoły podstawowej (curriculum accepted by Ministry of Education for schools). WSiP, Warszawa.
- STĘPCZAK K.** Ochrona i kształtowanie środowiska. Podręcznik dla szkół ponadpodstawowych (handbook). WSiP, Warszawa.
- 1998**
- STĘPCZAK K.** Fauna Drawieńskiego Parku Narodowego. In: AGAPOW L. (ed.). Drawieński Park Narodowy. Przyroda województwa gorzowskiego. Gorzów Wlkp.
- 1999**
- STĘPCZAK K.** Aktualny stan występowania *Helicopsis striata* (O.F. Müller, 1774) w dolinie Odry (Mollusca: Gastropoda) w Polsce. Bad. fizjogr. Pol. Zach. Ser. C Zool. 46: 7–21.
- STĘPCZAK K.** Przyroda województwa pilskiego i jej ochrona. Chrońmy Przyr. Ojcz. 55: 125–126.
- STĘPCZAK K.** Przyszłość biologii. Otwarta Szkoła (Wielkopolska Oświata), Poznań 1(66): 1.
- STĘPCZAK K.** O właściwe rozumienie i stosowanie pojęć. Biologia w Szkole 4: 221–224.
- STĘPCZAK K.** *Helicopsis striata* (Müll.) w dolinie Odry. The 15th Polish Malacological Seminar, Łódź: 66.
- STĘPCZAK K.** Ekologia stosowana. In: STRZAŁKO J., MOSSOR-PIETRASZEWSKA T. (eds). Kompendium wiedzy o ekologii. PWN, Warszawa–Poznań, pp. 356–390.
- 2002**
- STĘPCZAK K.** Energetyka a środowisko. In: MOSSOR-PIETRASZEWSKA T. (ed.). Ochrona i kształtowanie środowiska. UAM, Poznań, pp. 73–74.
- STĘPCZAK K.** Ekologiczne podstawy współczesnej ochrony przyrody. In: MOSSOR-PIETRASZEWSKA T. (ed.). Ochrona i kształtowanie środowiska. UAM, Poznań, p. 95.
- STĘPCZAK K.** Moralne aspekty ochrony przyrody. In: MOSSOR-PIETRASZEWSKA T. (ed.). Ochrona i kształtowanie środowiska. UAM, Poznań, pp. 95–96.
- STĘPCZAK K.** Koncepcja ekorozwoju w różnych dziedzinach gospodarki. In: MOSSOR-PIETRASZEWSKA T. (ed.). Ochrona i kształtowanie środowiska. UAM, Poznań, p. 125
- STĘPCZAK K.** Idee Profesora Adama Wodziczki nadal aktualne. Morena, Prace Wielkopolskiego Parku Narodowego 9: 123–126.
- 2004**
- STĘPCZAK K.** Ekologia, ochrona przyrody, ochrona środowiska. IIIrd Scientific Seminar of Faculty of Biology, AMU: OIKOS 135 lat ekologii, Poznań: 13–14.
- 2006**
- STĘPCZAK K.** Resources and commercial exploitation of *Helix pomatia* L. In: POKRYSZKO B. M. (ed.). The 22nd Polish Malacological Seminar. Seminar Report. Folia Malacol. 14: 95.



STĘPCZAK K. Zasoby naturalne i eksploatacja handlowa ślimaka winniczka (*Helix pomatia* L.). 22nd Polish Malacological Seminar, Huta Szklana.

2009

STĘPCZAK K., BŁOSZYK J. Wspomnienie o Profesorze Urbańskim w setną rocznicę urodzin (1909–1981). In: KAŁUSKI T., GOŁDYN B. (eds). Problemy współczesnej malakologii. The 25th Polish Malacological Seminar, Boszkowo: 21.

STĘPCZAK K., BŁOSZYK J. In commemoration of Professor Urbański (1909–1981) on the hundredth anniversary of his birthday. In: POKRYSZKO B. M. (ed.). The 25th Polish Malacological Seminar. Seminar Report. Folia Malacol. 17: 79.

2010

RYBSKA E., BŁOSZYK J., GOŁDYN B., NAPIERAŁA A., **STĘPCZAK K., SZYBIAK K.** Ocena liczebności i rozmieszczenia populacji ślimaka winniczka (*Helix pomatia*) na obszarze województwa kujawsko-pomorskiego. In: POKRYSZKO B. M., MALTZ T., KAŁUSKI T. (eds). Problemy współczesnej malakologii. The 26th Polish Malacological Seminar, Kudowa-Zdrój: 44.

RYBSKA E., BŁOSZYK J., GOŁDYN B., NAPIERAŁA A., **STĘPCZAK K., SZYBIAK K.** Assessment of population abundance and distribution of the Roman snail (*Helix*

pomatia) in kujawsko-pomorskie voivodeship. In: POKRYSZKO B. M. (ed.). The 26th Polish Malacological Seminar. Seminar Report. Folia Malacol. 18: 130.

2011

STĘPCZAK K. Przyczynek do znajomości biologii i eksploatacji gospodarczej ślimaka winniczka (*Helix pomatia* L.). In: KAŁUSKI T., KOBĄK J., CIELUCH P. (eds). Problemy współczesnej malakologii. The 27th Polish Malacological Seminar, Toruń-Tleń: 71.

2012

STĘPCZAK K. Contribution to the knowledge of biology and commercial exploitation of the Roman snail (*Helix pomatia* L.). In: Pokryszko B. M. (ed.). The 27th Polish Malacological Seminar. Seminar Report. Folia Malacol. 20: 66.

STĘPCZAK K. Badanie zasobów ślimaków winniczków (*Helix pomatia* L.) w celu właściwego ich pozyskiwania gospodarczego. In: KAŁUSKI T., GAWŁAK M. (eds). Problemy współczesnej malakologii. The 28th Polish Malacological Seminar, Boszkowo: 45.

2013

STĘPCZAK K. Roman snail (*Helix pomatia* L.) resources and their proper exploitation. In: POKRYSZKO B. M. (ed.). The 28th Polish Malacological Seminar. Seminar Report. Folia Malacol. 21: 47–48.